

EVALUAREA SITUAȚIEI ÎN INDUSTRIA ZAHĂRULUI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Autor: Ina GUMENIUC

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Industria zahărului este o ramură strategică a industriei alimentare din Republica Moldova. În articolul de mai jos este evaluată situația economică în industria zahărului din Republica Moldova. Este prezentată caracteristica generală a ramurii și relevantele principalele tendințe de dezvoltare a industriei zahărului, sunt analizați agenții economici care activează pe piața zahărului din Republica Moldova.*

Cuvinte-cheie: *industria zahărului, zahăr, competitivitate, investiții.*

Integrarea Republicii Moldova în economia mondială ridică în fața economiei naționale o serie de întrebări de al căror răspuns depinde evoluția viitoare a diferitelor ramuri ale economiei acesteia. În cazul industriei alimentare industria zahărului reprezintă un caz particular aflat sub incidența a două componente. Prima este definită de caracterul particular al industriei zahărului, care este o industrie sezonieră (100-110 zile), fapt care prelungește semnificativ timpul necesar pentru recuperarea investițiilor. Această particularitate constituie la prima vedere un dezavantaj, diminuând gradul de atractivitate pentru investitori. A doua componentă este definită de piața zahărului, care pe plan mondial manifestă o tendință de creștere a stocurilor de zahăr de trestie.

Fluctuațiile mondiale de producție a zahărului sunt determinate, în principal, de condițiile climaterice. Acestea pot diminua sau spori considerabil producția, în special, în marile bazine sau zone unde se cultivă sfecla și trestia de zahăr. În linii generale pentru ultimii ani la nivel mondial este caracteristică o sporire constantă a volumului de producere a zahărului.

Se observă o permanentă depășire a producerii/ofertei asupra consumului/cererii, sporirea din an în an a rezervelor de zahăr - factorii primordiali, care protejează prețul de erupții și, respectiv, reduc volatilitatea lui.

Necesitatea populației și industriei prelucrătoare din Republica Moldova în zahăr este satisfăcută integral din contul producției autohtone. Pe lângă asigurarea alimentară a țării, producția finită a complexului de sfeclă și zahăr este un produs strict necesar pentru funcționarea industriei de cofetărie, conserve din fructe și legume, alcool etilic, vinificație, panificație și drojzii de panificație. Deșeurile industriei zahărului sunt utilizate în sectorul zootehnic.

Sortimentul fabricilor de zahăr autohtone este foarte bogat și divers - băuturi tari și lichioruri fabricate din spirt propriu, drojzii furajere, acid carbohic și acetic alimentar, borhot uscat și alte produse.

În domeniile de producere a sfeclei de zahăr și a zahărului alb sunt antrenate zeci de mii de persoane. Activitatea întreprinderilor industriale de procesare a sfeclei de zahăr contribuie la crearea noilor locuri de muncă. Fabricile de zahăr sunt, de regulă, întreprinderi, care au în jurul lor orașe, aprovizionând populația acestora cu energie electrică, termică, apă potabilă etc.

În anul 2011, ponderea industriei zahărului din Republica Moldova în PIB a fost de circa 1,3%, în volumul producției industriale – 3,2%, în export – 0,66 %, în numărul personalului industrial-productiv – 1,1%. După cum observăm ponderea sectorului în cauză în economia națională nu este semnificativă, dar aceasta nu diminuează importanța sa pentru Republica Moldova.

Deși toate fabricile de zahăr au fost privatizate, rezultatele economice înregistrate de acestea relevă evident existența unor dezechilibre. Unul dintre cele mai mari dezechilibre observate în industria zahărului este cel dintre capacitățile de producție a fabricilor de zahăr și cantitatea de materie primă furnizată, cauzat de reducerea cantității de sfeclă recoltată și productivitatea joasă a acesteia la hectar.

Întreprinderile de prelucrare a sfeclei de zahăr sunt situate în raioanele de nord ale Republicii Moldova. Capacitatea de producție a fabricilor de zahăr permite industrializarea a circa 2,9-3,1 mil. tone de sfeclă de zahăr într-o perioadă de funcționare de 100-110 zile și producerea de la 350 până la 370 mii tone de zahăr din sfeclă pe an.

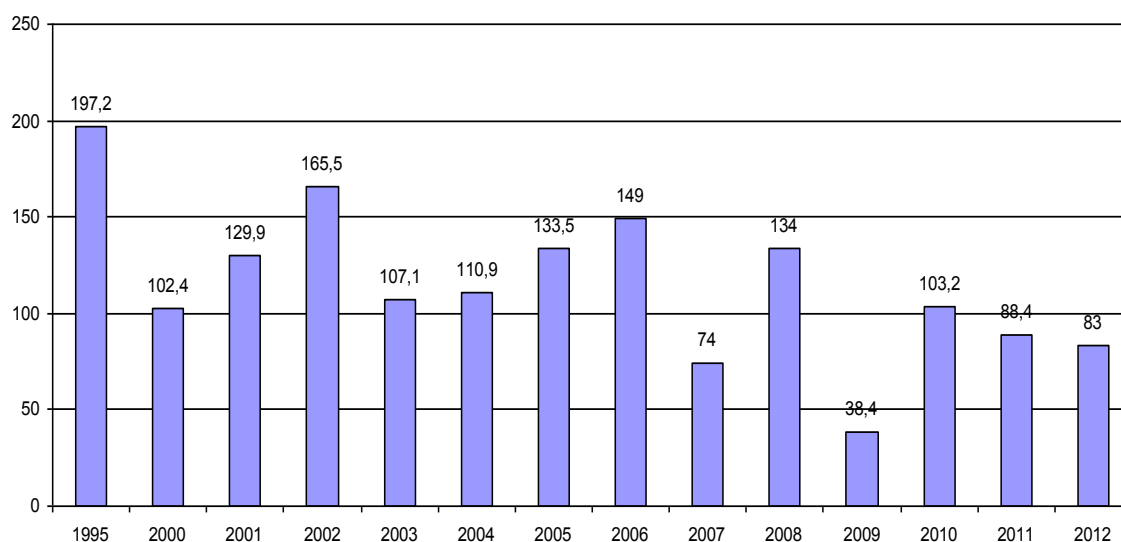

Figura 1. Dinamica producției în expresie naturală a zahărului tos, mii tone
Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

În anul 2012, volumul zahărului tos produs în Republica Moldova a constituit 83 mii tone, ceea ce echivalează cu circa 42 % din nivelul anului 1995. Cu toate că, pe parcursul unor perioade, se urmăresc tendințe de creștere nesemnificative, observate din figura de mai sus, industria autohtonă a zahărului este încă departe de a atinge nivelul anilor '80 – '90, când au fost înregistrate cele mai înalte ritmuri de dezvoltare.

Volumul zahărului produs în anul 2012 corespunde volumului anual utilizat pe piața internă. Din cauza unei secete fără precedent, costul zahărului moldovenesc a crescut. Creșterea cotei TVA la zahăr de la 8 la 20 %, în anul 2013, de asemenea a condus la reducerea competitivității zahărului moldovenesc. Producătorii de zahăr nu pot concura cu zahărul ucrainean provenit din contrabandă și, în consecință, pierd cotele de piață interne.

Cu toate că volumele de producție a zahărului în expresie naturală s-au diminuat, producția marfă are tendința de creștere în anul 2011 față de anul 2010, iar ponderea ramurii în totalul industriei alimentare și a băuturilor scade considerabil (tabelul 1).

Tabelul 1

Dinamica producției marfă în prețuri curente în industria zahărului din Republica Moldova

Indicatorii	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Producția marfă în industria zahărului, mil. lei	423,4	659,7	905,1	442,8	876,9	340,5	1058	1095,7
Ponderea în totalul industriei, %	2,4	3,2	4,1	1,7	2,9	1,5	3,8	3,2
Ponderea în totalul industriei alimentare și a băuturilor, %	4,8	6,4	9,8	4,5	7,4	3,7	9,0	7,7

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Actualmente, pe piața zahărului din Moldova, pe lângă ÎM „Südzucker Moldova” SA (fabricile din Drochia și Fălești, cu 39% din întreaga capacitate de producție a ramurii) mai activează doi operatori: „Magt-Vest” SRL (fabricile din Glodeni și Donușeni, capacitatea lor de producție constituie circa 32% din capacitatea totală de producție) și „Moldova-Zahar” SRL (fabrica din Cupcini, 29% din capacitatea totală de producție).

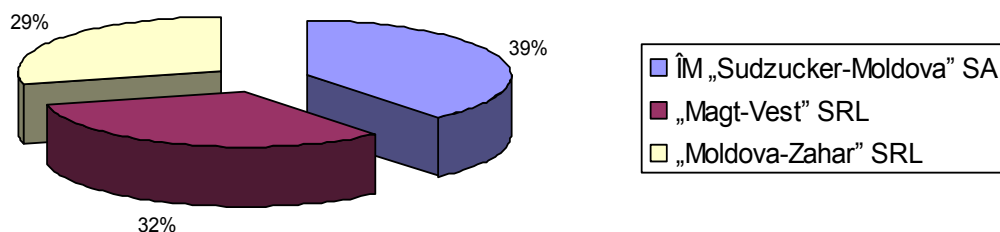

Figura 2. Cotele de piață deținute de producătorii de zahăr din Republica Moldova
Sursa: *Elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică.*

Piața zahărului din Republica Moldova a fost mereu un teren atractiv pentru investitorii străini. Asta pentru că, în pofida oricăror condiții meteorologice, sfecla de zahăr rămâne una din culturile cu cea mai înaltă rentabilitate a gospodăriilor agricole din Republica Moldova. În anii buni, recolta medie atinge indicele de 40 t/ha, iar nivelul record, înregistrat acum câțiva ani în unele localități a fost de 60 t/ha – egală cu cea europeană. Asigurarea unei asemenea recolte nu a venit de la sine, ci a fost posibilă grație aplicării tehnologiilor moderne de creștere a acestei culturi strategice pentru agricultura autohtonă, fapt care contribuie la dezvoltarea gospodăriilor agricole din Republica Moldova care se ocupă de creșterea sfeclei.

Conform datelor Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova în anul 2012 lider național în producerea zahărului a fost compania ÎM „Sudzucker Moldova” SA, care a fabricat circa 53 mii tone de zahăr, în timp ce concurenții săi „Moldova-Zahar” SRL și „Magt-Vest” SRL au produs 30 mii tone de zahăr. În același timp, menționăm că randamentul prelucrării și zaharitatea, de asemenea, sunt mai înalte la ÎM „Sudzucker Moldova” SA, ceea ce ne vorbește despre eficiența mai înaltă a activității economice a companiei în cauză.

Pe parcursul activității sale în Republica Moldova, compania „Sudzucker-Moldova” SA a investit în producerea zahărului și în cultivarea sfeclei de zahăr peste 600 de milioane de lei. Totodată anual oferă partenerilor săi agricoli credite în valoare de peste 100 milioane lei. În rezultat, producția medie de sfeclă de zahăr a ajuns până la 40 t/ha. Calitatea zahărului a crescut esențial, astfel în anul 2008, ÎM „Sudzucker-Moldova” SA a fost certificată conform standardelor internaționale ISO 9001:2000 și HACCP. În anul 2012 compania a produs 53 mii tone de zahăr, ceea ce constituie 67 % din cantitatea totală de zahăr produsă în Moldova. Compania exportă zahăr în mai multe țări din Europa și în Rusia. Rulajul ÎM „Sudzucker-Moldova” SA în anul 2012 a depășit suma de 1 miliard de lei. ÎM „Sudzucker-Moldova” SA are un capital social de 109 mil. lei. Acțiunile ordinare au o valoare nominală de 10 lei. Pachetul de acțiuni de control, de 83,6 %, este deținut de Sudzucker Holding GmbH, altele 13 % aparțin BC Moldova Agroindbank SA.

Odată cu venirea pe piața din Moldova a întreprinderii Mixte moldo-germane „Sudzucker-Moldova” SA, s-a dat startul unui proces amplu de aplicare a tehnologiilor și a tehnicii avansate în domeniul producerii zahărului. Cel mai recent și unul dintre cele mai de amploare proiecte în acest sens a constituit lansarea primei fabrici de producere a biogazului din borhot de sfeclă de zahăr, pe baza Fabricii de zahăr din or. Drochia. Pentru construcția acesteia investitorul german a alocat 7,5 milioane de euro, bani pe care speră să-i recupereze timp de 6 ani. Capacitatea de prelucrare anuală a fabricii constituie în jur de 7,3 milioane metri cubi de biogaz pe an cu un conținut de 51 % metan, volum care îi va permite să asigure până la 15 % din resursele energetice consumate de fabrica de zahăr. Pe parcursul primilor 2 ani vor fi prelucrate doar deșeurile comprimate de sfeclă de zahăr, iar mai apoi vor fi utilizate toate deșeurile organice rezultate în urma procesului de prelucrare a sfeclei de zahăr. Deșeurile secundare rezultate în urma funcționării instalației de biogaz-un substrat, constituie un fertilizator organic de o eficiență înaltă, care urmează a fi utilizat pe câmpurile întreprinderii agricole a „Sudzucker-Moldova” SA și ale companiilor agricole partenere. În urma transformării borhotului de sfeclă în biogaz vor fi reduse practic în totalitate emisiile de gaz cu efect de seră în atmosferă.

Datorită producției de biogaz propriu compania își va reduce necesitățile de gaz la fabrica de zahăr din Drochia, iar în perioada dintre sezoanele de producere energia electrică produsă pe biogaz, va ajunge parțial

și în sistemul energetic național. Astfel, proiectul se înscrie în strategia guvernamentală ”Moldova-2020”, care prevede că până în anul 2020 Republica Moldova va produce până la 20 la sută de energie din resursele de alternativă.

Prima fabrică de producere a biogazului din borhot a devenit și un prim pas concret pe calea reducerii consumului de gaz natural de către Republica Moldova, fiind exemplul bun cum o țară europeană, un investitor concret, poate ajuta la stabilitatea dezvoltării energetice, la reducerea dependenței de resursele importate.

Un alt investitor european cu renume în ramura zahărului din Moldova a devenit acum doi ani compania poloneză Krajowa Spolka Cukrowa, unul din cei mai mari producători de zahăr din această țară și un actor puternic al industriei respective la nivel european. Capitalul majoritar al companiei aparține statului polonez. Grație investiției sale, a fost creată întreprinderea ”Moldova-Zahăr” SRL, ca urmare a fost posibilă redeschiderea Fabricii de zahăr din Cupcini, raionul Edineț.

Până a fi cumpărată de polonezi, Fabrica de zahăr din Cupcini s-a aflat în proprietatea companiei rusești ”Marr Sugar”. Aceasta a avut în proprietate și o altă fabrică de zahăr – Fabrica de zahăr din Glodeni, cea mai tânără și modernă pe atunci. Ambele au fost duse la insolabilitate.

Reabilitarea Fabricii de zahăr din Cupcini, datorită capitalului polonez, a fost un mijloc de salvare pentru întreaga localitate, având în vedere că pe timpuri aceasta asigura circa 70 % din încasările în bugetul orașului Cupcini și era principalul angajator pentru populația din zonă. Compania poloneză intenționează să investească în dezvoltarea Fabricii de zahăr din Cupcini circa 20 milioane de euro. Obiectivul prioritar este extinderea zonei de cultivare a sfeclei de zahăr. În urma investiției în întreprinderea din or. Cupcini, Polonia a ajuns în topul celor 10 cei mai mari investitori în economia Republicii Moldova. Noua companie a devenit cel de-al treilea participant mare pe piața zahărului din Moldova.

Cele trei companii care activează pe piața zahărului din Republica Moldova fac parte din Uniunea Producătorilor de zahăr din Moldova, beneficiind în mod egal de apărarea drepturilor și intereselor sale, de soluționarea problemelor de consolidare a bazei de materie primă, și, foarte important – de consolidarea pozițiilor pe piețele interne și externe.

În același timp, piața zahărului din Moldova este încă vulnerabilă la pericolul invaziei zahărului din trestie, ceea ce poate ruina întreg complexul sfeclei și zahărului. În asemenea condiții experiența, tehnologiile, capitalul investitorilor europeni cu tradiții și autoritate pe plan european, reprezintă pentru țara noastră baza unei funcționări stabile, transparente și productive a pieței zahărului din Moldova.

Bibliografie:

1. *Anuarele statistice ale Republicii Moldova pe anii 2005, 2011.*
2. *Rapoartele financiare ale întreprinderilor de zahăr.*
3. *www.statistica.md*
4. *www.suedzucker.md*